

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23830,Region-Koninski-NSZZ-S.html>
19.05.2024, 08:52

Region Koniński NSZZ „S”

Hasło wydrukowane w **Tom IV**

Region Koniński NSZZ „S”, pierwszy protest pracowniczy w woj. konińskim 15 VIII 1980 – zagrożenie strajkiem załogi wrocławskiej Piecobudowy pracującej na terenie Huty Aluminium Konin (HAK). 30 VIII 1980 strajkowało ok. 150 pracowników Kopalni Węgla Brunatnego Adamów. W niektórych zakładach pracy przejawy niezadowolenia, zgłaszano postulaty o charakterze ekonomicznym, socjalnym (np. w HAK, Zespole Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin, PKS, KWB Adamów) oraz politycznym (w Mostostalu w Słupcy). IX-X 1980 ponad 45 strajków, m.in. 13 IX 1980 w KWB Konin zorganizowany przez Związek Zawodowy Górników; 18–21 IX 1980 w Wojewódzkim Urzędzie Pocztowym (porozumienie podpisano w obecności Henryki Krzywonos z Gdańska i Olgierda Stankiewicza z Poznania) i 22 IX 1980 w Kopalni Soli w Kłodawie.

3 X 1980, w dniu ogólnopolskiego strajku ostrzegawczego, nie działał jeszcze MKZ, strajki w nielicznych zakładach pracy, np. warsztatach KWB Adamów, Wagonowni PKP i ZE PAK, w niektórych przeprowadzono akcje solidarnościowe (wywieszono flagi).

Od 2 IX 1980 powstawały struktury niezależnych związków, pierwsza w ZOZ w Turku. 17 IX udział grupy 6 pracowników Energobloku i Cechu Rzemiosł Różnych w ogólnopolskim spotkaniu w Gdańsku, podczas którego powołano NSZZ „S”. 10 X powstanie MKZ w Koninie, w Prezydium: Grzegorz Matyjaszczyk (Elektrobudowa, przew.), Ryszard Białkowski, Jacek Wańczura (Fabryka Urządzeń Górnicwa Odkrywkowego) i Józef Wojtalik (ZE PAK, wiceprzew.). 24 XI zmiana w składzie Prezydium MKZ: R. Białkowski (przew.), G. Matyjaszczyk (wiceprzew.). 27 XI kolejna: Kazimierz Brzeziński (przew.), Ryszard Stachowiak (HAK) i J. Wojtalik wiceprzew. Od 2 I 1981 MKZ w nowym składzie: R. Stachowiak (przew.), J. Wojtalik (wiceprzew.),

G. Matyjaszczyk (sekretarz); w Prezydium: Krzysztof Buszko, Ryszard Skoczylas, Zbigniew Okoński (wszyscy z KWB Konin), Zbigniew Ładosz (HAK), Ireneusz Sempolski (Montomet), Wiesław Wysocki (Wojewódzka Spółdzielnia Transportu Wiejskiego), Franciszek Dryjański (Energoblok), Zbigniew Jachimski (ZE PAK), Jarosław Zwierzyński (rzemiosło), Jarosław Krzywiak (ZE PAK), Miron Rogacki (FUGO) i Czesław Woźniak (PKS w Koninie).

W ramach MKZ sekcje: informacyjna (J. Wojtalik), propagandy i informacji (R. Skoczylas, Z. Okoński, M. Rogacki), struktury organizacyjnej (T. Bozacki), administracyjna (Teresa Buszkiewicz, G. Matyjaszczyk) i interwencyjna. Działały także struktury terenowe w Kole, Słupcy i Turku oraz 3 komisje koordynacyjne: Oświaty i Wychowania, Służby Zdrowia oraz Pracowników Spółdzielczości Rolnej Samopomoc Chłopska. III 1981 przy MKZ zorganizowano działalność Międzyzakładowego Komitetu Obrony Praw Człowieka i Praworządności (m.in.: K. Buszko, J. Krzywiak, R. Skoczylas i Wojciech Zaleski).

IV 1981 w MKZ zarejestrowano ok. 260 KZ zrzeszających 60 tys. członków. 6-8 VI 1981 I WZD Regionu Konińskiego, wybór 44-osobowego ZR, 15-osobowej KR i 7 delegatów na I KZD (KKP „S” unieważniła późn. 2 mandaty). W Prezydium: R. Stachowiak (przew.), Zbigniew Jachimski (wiceprzew. XI 1981 podczas II WZD zrezygnował z tej funkcji), Zbigniew Ładosz (wiceprzew.), Miron Rogacki (sekretarz), T. Buszkiewicz, Bronisław Janeczek, Zbigniew Malida, Z. Okoński, M. Zajbel, Marian Ludwiczak, Jerzy Żurawiecki, Bogumił Naparty, Władysław Jamrozik (członkowie). Podczas I WZD ważnym problemem było utworzenie makroregionu (np. z Regionem Wielkopolska). W pierwszym głosowaniu delegaci poparli, a w drugim odrzucili taką możliwość; ostateczną decyzję odłożono jednak w czasie. 7, 8 i 13 XI II WZD, rezygnację z członkostwa w ZR złożyło 10 osób, większość delegatów opowiedziała się przeciwko utworzeniu makroregionu.

1980-1981 struktury „S” organizatorem/współorganizatorem przedsięwzięć o charakterze kulturalnym, społecznym, politycznym lub religijnym, np. mszy 30 XI 1980 w Licheniu

(m.in. z udziałem L. Wałęsy i A. Walentynowicz), obchodów 190. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 V (1981), poświęcenie sztandaru ZR „S” w Licheniu (30 VIII 1981). MKZ i komitety/komisje zakładowe wydawały co najmniej 10 niezależnych czasopism, m.in.: „»Solidarność« Ziemi Konińskiej”, „Azyl”, „Oświata”, „»Solidarność« Kopalni Konin”, „Informator” (wyd.: „Solidarność” Ziemi Tureckiej).

I-XII 1981 udział konińskiej „S” w ogólnopolskich akcjach strajkowych, organizacja lokalnych protestów, np. 10, 22, 24 I 1981 ws. realizacji postulatu dot. wolnych sobót (zmniejszona frekwencja w zakładach pracy, strajki); 27 III podczas kryzysu bydgoskiego (strajk w 214 zakładach pracy); 28 X w ramach ogólnopolskiego strajku ostrzegawczego (strajk w 61 zakładach pracy i instytucjach). 9-10 IX w czasie zajęć antycygańskich w Koninie członkowie ZR prowadzili mediacje między skonfliktowanymi stronami. X-XI 1981 największy w regionie lokalny konflikt – walka o przekazanie budynku KW MO na rzecz Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego, 21 X-2 XI 1981 gotowość strajkowa, 26 X strajk ostrzegawczy, XI-XII 1981 akcje propagandowe, 10-12/13 XII 1981 strajk okupacyjny w świetlicy WSzZ zakończony pacyfikacją przez ZOMO podczas operacji wprowadzania stanu wojennego.

13 XII 1981 msza w kościele bł. Maksymiliana Kolbego w Koninie, podczas której poświęcono sztandar KZ „S” HAK. Po mszy spotkanie działaczy „S”, sztandar przewieziono do Huty, gdzie 13-14 XII trwał strajk okupacyjny przeciwko stanowi wojennemu; na terenie zakładu przebywał Z. Ładosz (wiceprzew. ZR), utworzono KS. Po zakończeniu strajku aresztowanie Z. Ładosza i Jerzego Jarzyńskiego (przew. KZ „S” HAK). 28 XII skazani przez Sąd Wojewódzki w Koninie na rok i 6 mies. pozbawienia wolności.

13 XII 1981-1982 w woj. konińskim internowano 43 osoby, gł. w Ośr. Odosobnienia w Mielecinie i Bydgoszczy-Fordonie. XII 1981-IV 1983 przed Sądem Wojsk Lotniczych w Poznaniu toczyło się 6 spraw przeciwko 11 osobom, IV 1983 największy proces polityczny działaczy konińskiej „S”; oskarżono 5 osób – członków Konspiracyjnego Zarządu Regionu, redaktorów i kolporterów „Azylu Wojennego” i „Opornika”. 28

IV 1983 skazani na kary od 6 mies. do roku i 6 mies.
pozbawienia wolności w zawieszeniu.

1982–1983 w regionie struktury podziemne o różnym stopniu sformalizowania i okresie działania, np. II 1982 został rozbity przez SB Ruch Młodzieżowy Korona (Ryszard Śliwiński, Tomasz Dryjański, Jarosław Marczak, Jacek Serafiński); 1982 KZR „S” Ziemia Konińska (m.in. R. Stachowiak, Tomasz Piasecki, Marek Berliński, Piotr Paździor), X–XI 1982 zatrzymania i aresztowania objęły kilkanaście osób – członków KZR, redaktorów i kolporterów „Azyłu Wojennego” i „Opornika”. Organizacje podziemne działały również po zniesieniu stanu wojennego, m.in. 1983–1984 SW Oddział Konin (W. i E. Zalescy, Irena i Wiesław Wysoccy), 1984–1989 Regionalna Komisja Koordynacyjna „S” w Koninie (m.in. R. Stachowiak, J. Jarzyński, Wiesław Olejnik, Waldemar Piotrowski, K. Dobrecki, Lech Stefaniak, W. Zaleski). XII 1981–IV 1989 w Koninie co najmniej 10 tytułów prasy podziemnej, m.in. „Azył Wojenny”, „Opornik”, „Solidarność Walcząca”, „Solidarni – Konin”, „Koniński Biuletyn Informacyjny”, „Robotnik” (pismo kontrolowane przez SB).

1982–1989 niezależną działalność prowadzono przy dwóch konińskich kościołach: przy kościele św. Maksymiliana Kolbego, z pomocą ks. Antoniego Łassy, funkcjonowało Duszpasterstwo Pracownicze, Duszpasterstwo Rolników, Bractwo Trzeźwości i Ośrodek Kultury Chrześcijańskiej (wykłady z kultury chrześcijańskiej, występy niezależnych teatrów i aktorów z Poznania, Warszawy i Wrocławia, spotkania z literatami, naukowcami i dziennikarzami, pokazy filmów wideo). W kościele odprawiano msze zamawiane przez opozycję, np. 31 VIII 1982 po mszy największa w Koninie (podczas stanu wojennego) demonstracja uliczna. Drugi ośr. funkcjonował dzięki pomocy ks. Stanisława Waszczyńskiego przy kościele św. Wojciecha, działały tam: Biuro Pomocy Charytatywnej, Konfraternia im. Ks. Jerzego Popiełuszki, Klub Dziennikarzy Katolickich, Polska Organizacja Harcerska. W ramach tych struktur prowadzono działalność jawną (msze za Ojczyznę, uroczystości patriotyczno-religijne, pielgrzymki do Lichenia, Częstochowy, do kościoła św. Stanisława Kostki w Warszawie, wystawy i prelekcje) oraz konspiracyjną (gł. kolportaż wydawnictw podziemnych,

spotkania działaczy podziemnej „S”). Duszpasterstwa także poza Koninem, np. DP przy kościele św. Wawrzyńca w Słupcy, DLP przy kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Turku. Ważnym ośr., celem pielgrzymek „solidarnościowych”, było sanktuarium w Licheniu.

1986–1989 próby prowadzenia jawnej działalności związkowej i politycznej. 30 IX 1986–1989 działała Tymczasowa Regionalna Rada (TRR) NSZZ „S” (K. Buszko, Józef Demski, K. Dobrecki, Zbigniew Dolewa, Grzegorz Pietryk, W. Piotrowski, R. Stachowiak i W. Zaleski). 1987 grupa działaczy „S”, m.in. L. Stefaniak, próbowała zarejestrować Koniński Klub Ekologiczny; Urząd Miejski w Koninie odmówił zgody na prowadzenie działalności. IX 1988 powstała grupa założycielska Konińskiego Klubu Politycznego Ład i Wolność (Tomasz Szyszko, A. Krzyżański, J. Żurawiecki i Marek Waszkowiak). 11 XI klub zarejestrowany przez Urząd Wojewódzki w Koninie, 19 XI wybrano jego władze: T. Szyszko (prezes), A. Krzyżański (wiceprezes), Krzysztof Jaskólski (wiceprezes), Ryszard Skoczylas (sekretarz), Tadeusz Kubiak (skarbnik). I 1989 powołany Oddział KKP Ład i Wolność w Turku.

1988 wzrosła aktywność „S”, 23 VIII 1988 dwugodzinny strajk w KSK, powstał Komitet Negocjacyjny, który prowadził rozmowy z dyrekcją kopalni, 31 VIII masówka, ale kontynuowanie protestu odroczone w odpowiedzi na apel L. Wałęsy. 29 VIII 1981 rozpoczął się proces ujawniania struktur „S” w zakładach pracy, jawne KZ „S” składały do Sądu Wojewódzkiego w Koninie wnioski o zarejestrowanie (m.in. z KWB Konin, ZE PAK, HAK, KWB Adamów, ZOZ w Turku i KSK), do II 1989 powstało 13 jawnych KZ; za każdym razem sąd odmawiał ich rejestracji. 25 X 1988 przedstawiciele jawnych KZ utworzyli Regionalny Komitet Organizacyjny NSZZ „S” w Koninie. Jego podstawowym celem były działania zmierzające do legalizacji „S” na szczeblu regionalnym i krajowym.

4 II 1989 rozwiązała się podziemna RKK NSZZ „S” i RKO, a powołany został jawny Tymczasowy Zarząd Regionu NSZZ „S” w Koninie. Przewodniczącym TZR R. Stachowiak, w składzie Prezydium TZR Paweł Kotlarski (z-ca przew.), Jan

Demski (ZE PAK), Leszek Miller (KWB Konin), Zbigniew Rycerz (HAK), Jerzy Żurawiecki (ZOZ w Turku), Tadeusz Kubiak (KWB Adamów) i Czesław Gajewski (KSK).

16 IV 1989 TZR i TWRR powołały KO „S” w Koninie, na przew. wybrano Ireneusza Niewiarowskiego. Kandydatami w wyborach do Sejmu i Senatu w województwie konińskim: Andrzej Arendarski, Jerzy Żurawiecki (Sejm) oraz I. Niewiarowski i Kazimierz Brzeziński (Senat). W wyborach 4 VI 1989 wybrano wszystkich kandydatów KO „S”.

27 VI 1980 powstała Rada Porozumiewawcza Organizacji Niezależnych Regionu Konińskiego, działali w niej przedstawiciele TZR, KKP Ład i Wolność, Polskiego Klubu Ekologicznego w Koninie, Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Koninie i POH. 1989–1990 działał SW Oddz. Konin, 1989 powstała KPN Okręgu Konińskiego.

Po zarejestrowaniu „S” TZR m.in. przygotowywał wybór statutowych władz NSZZ „S”, IX 1989 powołano Regionalną Komisję Wyborczą; 10 I 1990 RKW dopuściła do udziału w II WZD 89 komisji zakładowych na 134 komisje zarejestrowane w TZR. 10, 24 II 1990 odbył się II WZD, utworzono 32-osobowy ZR, w Prezydium: Z. Ładosz (przew.), T. Kubiak (wiceprzew.), Paweł Modelski (wiceprzew.), Jan Sobczak, Jacek Kubiak, Grażyna Bajerska, Marek Ocalewski, Wiesław Grzędzilewski, Stanisław Zasadziński, Kazimierz Witowski i Grzegorz Kaczmarek (członkowie). I 1990 „S” w Regionie Konińskim liczyła ok. 22 tys. członków.

Przemysław Zwiernik

[Region Konin](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)